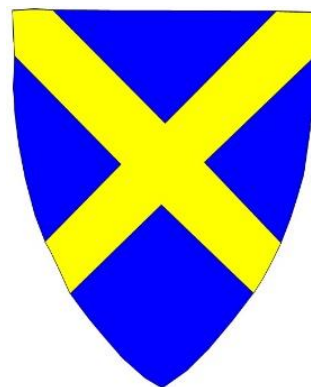

Barnehageloven kap. 8 - Psykososialt barnehagemiljø

Krødsherad kommune

*KOMMUNAL HANDLINGSPLAN FOR Å SIKRE BARNA
ET TRYGT OG GODT BARNEHAGEMILJØ*

Krødsherad kommune
OPPVEKST & KULTUR
VERSJON 1.1. – 25.08.2021

Innhold

Kommunal handlingsplan – psykososialt barnehagemiljø	2
<i>Innledning - formål</i>	<i>2</i>
<i>Lovverket.....</i>	<i>3</i>
<i>Virkeområde og målsetting</i>	<i>3</i>
<i>Aktivitetsplikten</i>	<i>4</i>
Hva er aktivitetsplikt og hvem omfattes av den?	4
Skjerpet aktivitetsplikt	5
Når har barnehagen oppfylt aktivitetsplikten?	5
<i>Barns rett til å bli hørt.....</i>	<i>5</i>
Forebyggende tiltak.....	6
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Systemisk arbeid.....	6
Barnehagens plikter	7
Hva innebærer det å følge med?	8
Alle ansattes plikt til å følge med	8
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å følge med.....	9
Plikten til å gripe inn.....	9
Hva innebærer det å gripe inn?	9
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å gripe inn.....	10
Plikten til å melde fra	10
Hva innebærer det å melde fra?	10
Tidspunkt for å melde fra.....	10
Melde fra til barnehageeier	11
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å melde fra	11
Plikten til å undersøke.....	12
Hva innebærer det å undersøke?.....	12
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å undersøke.....	13
Plikten til å sette inn egnede tiltak.....	13
Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å sette inn egnede tiltak.....	14
Dokumentasjon.....	14
Kommunens og statsforvalterens rolle.....	15

KOMMUNAL HANDLINGSPLAN – PSYKOSOSIALT BARNEHAGEMILJØ

Innledning - formål

Kapittel 8 i barnehageloven skal bidra til at barna har det trygt og godt i barnehagen. Denne handlingsplanen skal sikre en felles forståelse og god håndtering av dette gjennom § 41 til § 43, slik at alle barn i kommunen blir ivaretatt etter barnehageloven.

Den enkelte barnehage skal ha interne rutiner og aktiviteter som skal bidra til et godt og trygt miljø. Dette synliggjøres gjennom **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Sentralt i dette er de fem handlingspliktene og det forebyggende arbeidet som er beskrevet i dette dokumentet. Handlingsplanen skal sikre at det innarbeides gode rutiner for ansatte, barn og foresatte slik som barnehageloven beskriver.

Dette dokumentet er dermed et verktøy for barnehagene i dette arbeidet og er å regne som en del av kommunens kvalitetssystem. Dokumentets innhold skal være kjent og tilgjengelig for alle ansatte i barnehagene.

Dokumentets innhold og barnehagens interne rutiner skal være kjent for foresatte og gjøres tilgjengelig for dem. Alle saker som gjelder barnehagemiljøet og barnas trivsel i barnehagen, er saker av viktighet som barnehagen skal forelegge for foreldrerådet og samarbeidsutvalget. Saker om hvordan barnehagen skal arbeide forebyggende for å skape et godt miljø i barnegruppene og barnehagens generelle arbeid for å oppfylle aktivitetsplikten er eksempler på saker som barnehagen må forelegge for rådene. På grunn av taushetsplikten gjelder ikke kravet enkeltsaker der ett eller flere barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Definisjon og mål

Definisjon:

Mobbing av barn er handlinger fra voksne og/eller barn som hindrer opplevelsen av å høre til, å være en betydningsfull person i fellesskapet og muligheten til medvirkning (Professor Ingrid Lund m.fl.).

Mobbing og krenkelser i barnehagen handler om utestenging, vold, diskriminering og trakassering, bl.a. ved at barn plages eller stenges ute fra lek med og uten de ansattes tilstedeværelse. Når barn mobbes eller krenkes går de glipp av et godt fellesskap, lek og læring.

Lek og vennskap er det aller viktigste for barn i barnehagen. Barns opplevelse av vennskap og det å bli inkludert i lek er avgjørende for deres trivsel i barnehagen. De ansattes tilstedeværelse og engasjement i barnas lek, er derfor helt nødvendig.

Mål:

- Barna opplever trivsel og trygghet i barnehagen.
 - Barna opplever vennskap og tilhørighet i barnehagen.
 - Barna får delta i lek og opplever å bli inkludert i fellesskapet.
 - Barna opplever å bli sett og anerkjent av de voksne i barnehagen.
-
- Barnehagen jobber systematisk for å fremme sosial kompetanse og forebygge mobbing og krenkende atferd.
 - Personalet i barnehagen legger til rette for at barna skal få oppleve glede, vennskap og får nyttige erfaringer i samspill med andre barn.
 - Personalet i barnehagen er aktivt deltagende og griper inn når det er nødvendig.
-
- Foreldre/foresatte får informasjon om barnets utvikling av sosial kompetanse.
 - Foreldre/foresatte skal involveres i arbeidet med barns psykososiale miljø.
 - Foreldre/foresatte samarbeider med barnehagen om utvikling av barnets sosiale kompetanse.
-
- Foreldre/foresatte og personalet i barnehagen har en felles forståelse av hvordan sosial kompetanse kan forebygge mobbing og krenkende atferd, og ruste barna til å danne positive sosiale relasjoner.

Lovverket

HANDLINGSPLANEN BYGGER PÅ:

[Barnehageloven kap. 1, 2 og 8.](#)

[Prop. 96 L \(2019–2020\) – forarbeider til Barnehageloven – kap. 7](#)

[Rammeplan for barnehagen](#)

[Barnekonvensjonen](#)

[Barneloven: Barnets rett til å uttale seg og bli hørt](#)

Virkeområde og målsetting

Barna har rett til et trygt og godt barnehagemiljø.

§ 1 – 3. ledd: Barnehagen skal møte barna med tillit og respekt, og anerkjenne barndommens egenverdi. Den skal bidra til trivsel og glede i lek og læring, og være et utfordrende og trygt sted for fellesskap og vennskap. Barnehagen skal fremme demokrati og likestilling og motarbeide alle former for diskriminering.

§ 42 – 4. ledd: Når et barn eller foreldrene sier at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen undersøke saken og så langt det finnes egnede tiltak, sørge for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø. Det samme gjelder når en undersøkelse som barnehagen selv har satt i gang, viser at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tiltakene skal velges på grunnlag av en konkret og faglig vurdering.

At barnehagemiljøet skal være trygt betyr blant annet at barna ikke skal komme til skade, og at barn og foreldre skal føle at barnehagen er et trygt sted å være. Trygghet handler også om å vite at barnehagen tar tak hvis noe skjer.

Barnehagen skal ha nulltoleranse mot krenkelser og skal jobbe forebyggende - § 41: *Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.*

Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helsen, trivselen, leken og læringen til barna.

Barnehagen må derfor aktivt drive kontinuerlig og systematisk arbeid for å nå målet om nulltoleranse mot krenkelser.

Aktivitetsplikten

Hva er aktivitetsplikt og hvem omfattes av den?

Formålet med aktivitetsplikten er å sikre at barnehagene handler raskt og riktig når et barn ikke har det trygt og godt i barnehagen. Barnehagens aktivitetsplikt er delt i fem handlingsplikter. Alle som arbeider i barnehagen har ifølge § 41 og 42 plikt til å **følge med, gripe inn og melde fra** hvis de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen skal snarest **undersøke** og **sette inn egnede tiltak** som sørger for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Det som utløser barnehagens aktivitetsplikt er barnets eller foreldrenes opplevelse av barnehagemiljøet. Barnehagen kan også på selvstendig grunnlag undersøke om et barn har et trygt og godt barnehagemiljø.

Uttrykket *alle som arbeider i barnehagen* brukes til å beskrive hvem som omfattes av aktivitetsplikten - det vil si plikten til å følge med, gripe inn og varsle. Dette gjelder altså for personer som regelmessig oppholder seg i barnehagen for å yte tjenester eller service til barna eller barnehagen. Det som er avgjørende er at personen oppholder seg jevnlig i barnehagen, at han eller hun har kontakt med barna, og dessuten er i barnehagen for å utføre et arbeid eller en tjeneste.

Plikten til å undersøke saken og eventuelt sette inn tiltak hviler på barnehagen, og særlig barnehagens ledelse.

Skjerpet aktivitetsplikt

Barnehageloven beskriver i § 43 en skjerpet aktivitetsplikt: *Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at en annen som arbeider i barnehagen, krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende straks melde fra til barnehagens styrer. Styreren skal melde fra til barnehageeieren.*

Dersom en som arbeider i barnehagen, får mistanke om eller kjennskap til at styreren i barnehagen krenker et barn med for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering eller trakassering, skal vedkommende melde fra til barnehageeieren direkte.

Undersøkelser og tiltak etter § 42 tredje og fjerde ledd skal iverksettes straks.

Når har barnehagen oppfylt aktivitetsplikten?

Det er barnets og foreldrenes egen opplevelse som avgjør når aktivitetsplikten utløses og hvor lenge den varer. Barnehagene kan ikke bagatellisere eller underkjenne et barns eller foreldres opplevelse av utrygghet eller mistriivsel i barnehagen. Loven legger en streng forpliktelse på barnehagene, men dette må likevel forstås i lys av hva som med rimelighet kan kreves, og at barnehagens planer for videre tiltak er i samsvar med et godt faglig skjønn.

Det avgjørende i en sak vil være om barnehagen har sørget for, og fortsatt vil sørge for, å vurdere ulike tiltak og sette inn tiltak som etter en faglig vurdering er egnet til å sikre at barnet har et trygt og godt barnehagemiljø. Hvis dette besvares positivt, har barnehagen oppfylt aktivitetsplikten.

Dette innebærer at barnehagens plikt til å sette inn tiltak løper så lenge barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, men at aktivitetsplikten samtidig er oppfylt så lenge barnehagen gjør alt som med rimelighet kan forventes for at barnet skal kunne ha et trygt og godt barnehagemiljø.

Barns rett til å bli hørt

Barnets rett til å bli hørt i spørsmål som gjelder dem selv er lovfestet i barneloven § 31: *Etter kvart som barnet blir i stand til å danne seg egne synspunkt på det saka dreiar seg om, skal foreldra høyre kva barnet har å seie før dei tek avgjerd om personlege forhold for barnet. Dei skal leggje vekt på det barnet meiner alt etter kor gammalt og modent barnet er. Det same gjeld for andre som barnet bur hos eller som har med barnet å gjere.*

Barnehagelovens § 3 - Barns rett til medvirkning og hensynet til barnets beste, er tydelig på barnets rett: *Barn i barnehagen har rett til å gi uttrykk for sitt syn på barnehagens daglige virksomhet og i saker som gjelder dem selv. Barn skal jevnlig få mulighet til aktiv deltakelse i planlegging og vurdering av barnehagens virksomhet. Barnets synspunkter skal tillegges vekt i samsvar med dets alder og modenhet. I alle handlinger og avgjørelser som gjelder barn i barnehagen, skal hva som er best for barnet, være et grunnleggende hensyn.*

§ 42 i barnehageloven legger til grunn at et barns uttalelse om barnehagemiljøet utløser aktivitetsplikten. I dette ligger det en forutsetning om barnets rett til å bli hørt.

Hvilke barn som skal høres og hvordan høringen skal skje, vil være avhengig av den konkrete saken og barnets alder og modenhet.

FOREBYGGENDE TILTAK

Kap. 8 i barnehageloven skal sikre at barn og foreldre opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Flere faktorer har innvirkning på barnehagemiljøet, selv om det ikke defineres som spesifikke forebyggende tiltak. Det er bl.a. områder som dreier seg om det pedagogiske arbeidet i barnehagen og barnehagens daglige rutiner og praksis. Til grunn for dette ligger Rammeplan for barnehagen som er gjeldende forskrift for innholdet i barnehagene.

Barnehagene og kommunen har høye ambisjoner om god praksis som vil bygge opp under et trygt og godt barnehagemiljø for barna og foreldrene i tråd med barnehageloven og rammeplanen.

Barnehagenes konkrete forebyggende tiltak vil synliggjøres i **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Systemisk arbeid
Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

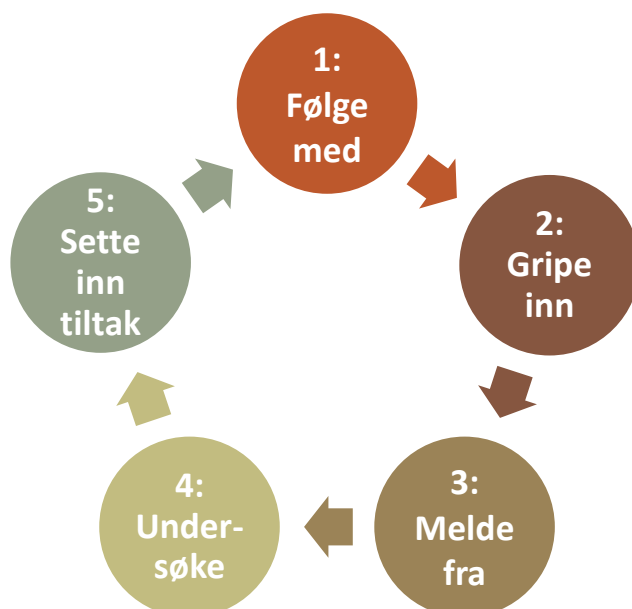
Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal forebygge tilfeller hvor barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø ved å arbeide kontinuerlig for å fremme helse, trivsel, lek og læring til barna	Observasjoner, samtaler, barnehage/hjem-samarbeid, m.m.
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at ansatte jevnlig får kunnskap om lovens virkeområde, rutiner, egen aktivitetsplikt og de fem handlingspliktene.	
Barnehagen skal ha et spesielt fokus på den skjerpede aktivitetsplikten som gjelder dersom ansatte eller styrer krenker barn, og ha prosesser som løfter opp problemstillinger rundt dette både blant foreldre og ansatte.	
Barnehagen skal jevnlig snakke med barna om hva et trygt og godt barnehagemiljø er, og opparbeider barnas kunnskaper og ferdigheter som styrker deres sosiale kompetanse, slik at de blir bevisst egen rolle for å bidra til et positivt barnehagemiljø for alle.	
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at nytilsatte/vikarer/studenter får informasjon om loven, rutiner og virkeområde.	
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at barna vet hva de kan gjøre hvis de ser eller opplever mobbing eller krenkelser.	
Barnehagen skal sikre at foreldre får informasjon om hvordan de kan varsle barnehagen dersom de opplever at eget barn ikke har det trygt og godt.	
Foresatte skal få informasjon om hvordan de kan bidra til at barna har et trygt og godt barnehagemiljø.	Voksne skaper vennskap Foreldreutvalget for barnehager
Kommunen skal ha rutiner som sikrer at andre ansatte som jevnlig er i barnehagen får informasjon om plikten til å følge med, gripe inn og varsle.	Kommunal informasjon til andre ansatte

BARNEHAGENS PLIKTER

Barnehagens aktivitetsplikt er delt i fem handlingsplikter. Alle som arbeider i barnehagen har plikt til å *følge med, gripe inn og melde fra* hvis de får mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen har plikt til å *undersøke og sette inn egnede tiltak* som sørger for at barnet får et trygt og godt barnehagemiljø.

Aktivitetsplikten innebærer som tidligere nevnt at barnehagen skal sørge for at barnet blir hørt. Dette gjøres ved at involverte barn blir hørt og at barnets beste skal være et grunnleggende hensyn i barnehagens arbeid. Barnehagen må ta hensyn til barnets beste i alle vurderinger og handlinger for å oppfylle aktivitetsplikten.

BARNEHAGENS FEM
HANDLINGSPLIKTER

Plikten til å følge med

Hva innebærer det å følge med?

Barnehagens plikt til å *følge med* omfatter to områder:

- Alle ansattes plikt til å være årvåkne og følge med på hva barna driver med i det daglige.
- Styrers plikt til å sikre at det arbeides systematisk med å forbygge og avdekke om barna har et trygt og godt barnehagemiljø.

Plikten til å *følge med* skal sikre at barnehagen lettere skal kunne fange opp mistanke om og få kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Alle ansattes plikt til å følge med

Alle ansatte skal være årvåkne og aktivt observere hvordan barna handler hver for seg, og seg imellom. Det innebærer at det skal være lav terskel for å bry seg med hva barna driver med.

At ansatte får en definert plikt til å følge med skal sikre at en ansatt ikke kan unndra seg ansvar i en sak ved å vise til at de ikke visste hva som foregikk, eller ikke hadde mistanke om at et barn ikke hadde det trygt og godt i barnehagen. En viktig forutsetning for at en ansatt skal kunne utføre sin plikt, er at de har kjennskap til plikten og hvilke forventinger og rutiner barnehagen har knyttet til denne. Det forutsetter også at de har kompetanse om hvordan de skal være oppmerksomme, og hvilke forhold eller oppførsel som kan være indikatorer på at et barn ikke opplever et trygt og godt barnehagemiljø. Det er viktig at ansatte også har et aktivt forhold til den skjerpede plikten som gjelder å følge med på barn som er spesielt sårbare eller krenkelser fra ansatte mot barn.

Omfanget av *plikten til å følge med* må tilpasses lokalt og forholdene ved den enkelte barnehage. Barnas alder vil ha betydning for hvordan det bør følges med. Det samme gjelder barnehagens utforming. Barnehagen skal gjøre det som etter en faglig vurdering med rimelighet kan forventes. Det vil være faglig skjønnsom som ligger til grunn for dette. *Plikten til å følge med* omfatter f.eks. ulike arenaer som brukes i løpet av dagen – både ute og inne.

Barnas medvirkning skal ivaretas i denne fasen. Det kan f.eks. dreie seg om å få innspill på steder i barnehagen eller barnegrupper de voksne bør være spesielt oppmerksomme på.

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å følge med
Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at den ansatte har kunnskap om plikten til å følge med, hvilke rutiner som gjelder og hva det innebærer for den enkelte ut fra egen rolle i barnehagen.	Metodikk(eksempler): • Tilstedeværende og deltakende ansatte • Samtaler med barn og foreldre • Systematisk observasjon av barna • Vurdere de ansattes atferd og holdninger • Ha fokus på gruppeledelse og sosial kompetanse • Å kartlegge miljøet ved behov • Utarbeide tydelige felles verdier og holdninger • Diskutere og reflektere i personalet
Barnehagen skal gjøre en faglig vurdering av behov for tilsyn på ulike arenaer og utarbeide rutiner og forventninger. Rutinene skal skape trygghet for barna, legge til rette for å følge med og gi klare forventninger til ansatte på hvordan de plikter å følge med. Barna skal involveres i vurderingene – jmf. Barneoven § 3. • Områder som skal vurderes er bl.a. tilsyn på ulike arenaer, ute og inne. • Barnas involvering kan dreie seg om egne tanker angående hvor og på hvilken måte uønskede handlinger skjer.	Tilsynsrutiner: Tips til drøftingsområder
Barnehagen skal sikre informasjonsflyt rundt hvordan ansatte skal følge med overfor barn som har: • Tiltak etter kap. 8 i barnehageloven • Spesielt sårbare/utsatte barn • Barn som har store utfordringer og/eller utfordrende atferd	Aktivitetsplan

PLIKTEN TIL Å GRIPE INN

Hva innebærer det å gripe inn?

Alle som jobber i barnehagen skal gripe inn med en gang, hvis de ser uønsket adferd som krenker et barn. Det kan for eksempel være utestengelse fra lek, mobbing, slåssing, diskriminering eller trakassering.

Å gripe inn er en annen plikt enn plikten til å sette inn tiltak. Det som kjennetegner plikten til å gripe inn er at handlingen skjer umiddelbart, og at den er rettet mot å stoppe en situasjon som pågår og oppleves akutt. Det handler om å stanse negativ oppførsel, stanse fysiske krenkelser, stanse utfrysingssituasjoner eller stanse barn som krenker andre verbalt.

Plikten til å gripe inn følger av § 41 første ledd i barnehageloven: «Barnehagen skal ikke godta krenkelser som for eksempel utestenging, mobbing, vold, diskriminering og trakassering. Alle som arbeider i barnehagen, skal gripe inn når et barn i barnehagen utsettes for slike krenkelser.

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å gripe inn
Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at den ansatte har kunnskap om plikten til å gripe inn, hvilke rutiner som gjelder og hva plikten innebærer for den enkelte.	
Barnehagen skal sikre at den ansatte har kompetanse til å gripe inn på en hensiktsmessig måte i ulike situasjoner.	
Barnehagen skal sørge for at ansatte har nødvendig informasjon om hvordan gripe inn overfor barn som har: • Tiltak etter kap. 8 i barnehageloven • Spesielt sårbare/utsatte barn • Barn som har store utfordringer og/eller utfordrende atferd Informasjonen som gis skal være avgrenset til det den enkelte har behov for å vite ut fra oppgavene han skal utføre.	

UDIR's sider ang. barnehagemiljø

<https://www.udir.no/laring-og-trivsel/barnehagemiljo/>

PLIKTEN TIL Å MELDE FRA

Hva innebærer det å melde fra?

Alle som arbeider i barnehagen skal melde fra til styrer hvis de får mistanke om eller kjennskap til at et enkelt barn, eller flere barn i en barnegruppe, ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Plikten til å melde fra må ses i sammenheng med plikten til å følge med. Det skal være lav terskel for hva som kan vekke mistanke om at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. De som arbeider i barnehagen må være bevisste på at barn viser utrygghet, frustrasjon og mistrivsel på ulike måter og med ulike uttrykksformer.

Tidspunkt for å melde fra

All mistanke om og kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø skal det meldes fra om, men tidspunktet for å melde fra må blant annet stå i forhold til sakens alvor. Vurderingen av hvor raskt det skal meldes må gjøres fra sak til sak, og dersom det ikke er gode grunner for å vente bør det meldes fra styrer så fort som mulig. Dette må sees i sammenheng med plikten til å undersøke

hvor barnehageloven i §42 tredje ledd sier: «Ved mistanke om eller kjennskap til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, skal barnehagen snarest undersøke saken.»

De som jobber i barnehagen, må derfor melde fra så raskt som det er rimelig å forvente av dem i det enkelte tilfellet. I noen tilfeller vil det være nødvendig å melde fra til styrer straks, mens i andre tilfeller kan det være forsvarlig å vente noe lenger, for eksempel til slutten av dagen eller til ukentlige oppsummeringer.

Styrer er ansvarlig for at barnehagen håndterer og følger opp slike meldinger på en forsvarlig måte.

Melde fra til barnehageeier

Barnehageeier skal varsles i alvorlige tilfeller. Styrer har en plikt til å melde fra til barnehageeier i alvorlige tilfeller. Det er kommunedirektøren som forvalter oppgaven med å drive barnehager, og som derfor vil være ansvarlig for å motta en slik melding. For Krødsherad kommune er denne oppgaven delegert til oppvekstsjefen.

Hva som er et alvorlig tilfelle vil være en skjønnsmessig vurdering. Eksempler på hva som typisk regnes som alvorlig, er saker der krenkelsene er særlig voldelige eller på andre måter svært integritetskrenkende. Andre eksempler er når flere barn alvorlig har krenket et annet barn eller der barnehagens ledelse over noe tid ikke har klart å løse saken. Et siste eksempel er når barnehagens ansatte har gjort noe krenkende overfor et barn – jamfør § 43 i barnehageloven.

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å melde fra
Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at den ansatte har kunnskap om plikten til å melde fra, hvilke rutiner som gjelder for å melde fra og hva plikten innebærer for den enkelte. Det skal være spesielt fokus på lav terskel.	
Barnehagen skal sikre at foresatte får informasjon om hvordan de kan melde fra til barnehagen dersom de opplever at eget barn ikke har det trygt og godt.	Kommunalt varslingsskjema § 43
Kommunens rutiner for når saker skal meldes til barnehageeier skal være kjent for alle ansatte. Det gjelder f.eks. alvorlige hendelser og ansatte/leder som krenker barn.	Rutiner for varsling til barnehageeier
Kommunens rutiner for andre ansatte skal omfatte informasjon om hvordan det å melde fra skal skje.	Kommunal informasjon til andre ansatte

PLIKTEN TIL Å UNDERSØKE

Hva innebærer det å undersøke?

Det er gjennom å undersøke at barnehagen kan avdekke om enkeltbarn eller flere barn i en barnegruppe ikke har et trygt og godt barnehagemiljø.

Det kan skje at foreldrene får mistanke om at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø, uten at personalet i barnehagen har samme mistanke. Foreldrene kjenner barnet best, og vil ofte opptre som barnets talerør. Foreldrene kan for eksempel oppdage endrede adferdsmønstre eller reaksjoner som kan gi mistanke om eller kjennskap til at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Det kan også være at barnet har sagt ifra til sine foreldre, men ikke selv vil si ifra til de voksne i barnehagen. Departementet mener derfor at barnehagen skal ha plikt til å undersøke forholdet når foreldrene sier ifra om at de mistenker eller mener at barnet ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Dette gjelder selv om de som jobber i barnehagen har en annen oppfatning av hvordan barnet har det.

Hvor grundige undersøkelser barnehagen må gjennomføre i den enkelte sak, er avhengig av den konkrete situasjonen. Barnehagen må se på hva som har skjedd akkurat der og da og hva som har skjedd tidligere, både med barnet eller barna det gjelder og den aktuelle barnegruppen som helhet. En episode som fremstår som en enkelthendelse, vil ikke alltid kreve store undersøkelser. Annerledes kan det stille seg hvis tilsvarende hendelser gjentar seg eller hvis situasjonen av andre årsaker er mer komplisert. Dette kan for eksempel være tilfellet der et barn gjentatte ganger holdes utenfor leken og det er behov for å arbeide med hele det sosiale miljøet i barnegruppen og barnas samspill. Et annet eksempel er der et barn over lengre tid har trukket seg unna eller har holdt seg for seg selv i barnehagen og virker isolert. Slike tilfeller vil kreve mer inngående undersøkelser. Barnehagen har et skjerpet ansvar for barn med særskilt sårbarhet.

Målet for barnehagens undersøkelse må være å få nok informasjon til å kunne vurdere om barnehagen må sette inn tiltak, og eventuelt hva slags tiltak den skal sette inn. Undersøkelsen må være reell og egnet til å finne ut hva som er problemet. Det er avgjørende at personalet under samtaler med barn klarer å finne ut av hva som er barnets perspektiv på situasjonen og forstå barnets opplevelse.

Barn som har problemer hjemme, psykiske plager eller andre utfordringer, kan utvikle atferd og reaksjonsmønstre som gjør at de ikke opplever å ha et trygt og godt barnehagemiljø. I slike tilfeller må barnehagen søke hjelp hos andre instanser som helsevesenet eller barneverntjenesten.

Barnehagen må sette inn undersøkelser snarest. Det vil si så raskt som mulig. Hvis barnehagen, etter å ha gjort nødvendige og tilstrekkelige undersøkelser, konkluderer med at barnet har et trygt og godt barnehagemiljø, og barnet og foreldrene selv mener at barnet har et trygt og godt barnehagemiljø, er barnehagens aktivitetsplikt utført. Barnehagens plikt til å følge med på barnas barnehagemiljø løper likevel hele tiden.

I tilfeller der barnehagen etter å ha undersøkt saken, derimot konkluderer med at et enkeltbarn, eller flere barn i en barnegruppe, ikke har det trygt og godt i barnehagen, skal barnehagen sette inn tiltak som retter opp dette. Det samme gjelder hvis barnet eller foreldrene mener at det ikke er et trygt og godt barnehagemiljø.

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å undersøke
Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal ha rutiner som sikrer at den ansatte har kunnskap om hva plikten til å undersøke omfatter, hvilke rutiner som gjelder i egen barnehage og hva dette innebærer for den enkelte.	
Barnehagen skal ha rutiner og verktøy for hvordan den undersøker barnas og foreldrenes opplevelser av barnehagemiljøet dersom det er mistanke om at barnet ikke har det trygt og godt.	Verktøy for å «følge med» og «undersøke»: Observasjon. - Undringssamtale med barn - Undringssamtale med voksne
Barnehagen skal sikre at barnets foresatte varsles dersom det avdekkes at barnet ikke har et trygt barnehagemiljø. Barnehagen skal sikre at foresatte til involverte barn også involveres i undersøkelsesfasen.	
Dersom det i undersøkelsesfasen er behov for tverrfaglig samarbeid skal det innhentes samtykke fra foresatte til dette.	Samtykkeskjema
Dersom en ansatt er involvert i saken, skal saken undersøkes straks og retningslinjer for personalsaker følges.	Rutiner for varsling til barnehageeier

PLIKTEN TIL Å SETTE INN EGNEDE TILTAK

Barnehagen må iverksette tiltak for å sikre at barnet eller barna kan ha et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen må aktivt søke etter mulige og egnede tiltak, og sette inn de tiltakene som er tilgjengelige for barnehagen.

Barnehagen må velge tiltak ut fra faglige vurderinger av hva som er egnede tiltak. Tiltakene skal være kunnskapsbaserte. Barnehageeier må sørge for at personalet i barnehagen har nødvendig og oppdatert kunnskap om hvilke tiltak som ut fra faglige vurderinger er egnet for ulike situasjoner og tilfeller. Barnets beste skal være et grunnleggende hensyn når barnehagen skal ta beslutninger som berører barn.

For barn i barnehagealder er systematiske tiltak rettet mot hele barnegruppen, og relasjoner og sosialt samspill mellom barn og mellom barn og voksne, av særlig betydning. Barnehagenes arbeid handler om å systematisk jobbe med barnegruppen for å etablere en god gruppedynamikk og et inkluderende fellesskap, og for å legge til rette for at det enkelte barn kan oppleve trygghet og tilhørighet i barnegruppen. Tiltak etter aktivitetsplikten vil ofte handle om denne typen arbeid. Systematiske tiltak kan også omfatte tiltak rettet særskilt mot enkeltbarn. Er det sårbare barn i barnegruppen, kan de ha behov for særskilte tiltak.

Barnehagen må selv avgjøre i hver enkelt sak etter en konkret og skjønnsmessig vurdering hvilke tiltak som kan bli aktuelle. Tiltakene må bygge på en faglig vurdering ut fra tilgjengelig kunnskap om barnehagemiljø og arbeid mot mobbing og andre krenkelser, og være lovlige etter barnehageloven og annet regelverk. Tiltakene kan for eksempel ikke innebære tvang og makt overfor et barn.

En særlig problemstilling er når det er forhold utenfor barnehagen eller tilbake i tid som er grunnen til at et barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Barnehagen vil likevel ha et ansvar for å sette inn tiltak som gjør at barnet kan ha et trygt og godt barnehagemiljø. I noen tilfeller kan barnehagen hjelpe barnet ved å involvere andre instanser som kan bidra i den aktuelle situasjonen. Deling av opplysninger om enkeltbarn med andre instanser krever samtykke eller hjemmel i lov. I enkelte tilfeller har barnehagen plikt til å melde fra til barneverntjenesten etter barnehageloven § 22.

Barnehagen skal lage en skriftlig plan når det skal gjøres tiltak i en sak. I planen skal det stå hvilke problemer tiltakene skal løse, hvilke tiltak barnehagen har planlagt, når tiltakene skal gjennomføres, hvem som skal gjennomføre tiltakene og når tiltakene skal evalueres.

Forpliktende rutiner for barnehagene i Krødsherad – Plikten til å sette inn egnete tiltak

Barnehagene utarbeider **Plan og rutiner for et trygt og godt barnehagemiljø – Barnehagens navn.**

Barnehagens rutiner, oppgaver og ansvar	Eksempler – sjekklister – felles dokumenter – veiledninger
Barnehagen skal utarbeide en aktivitetsplan for hvert barn som opplever at barnehagemiljøet er utrygt, og sette inn tiltak innenfor egne rammer. Der det er behov for det, skal det søkes samarbeid med andre profesjoner.	Mal - Aktivitetsplan Samtykkeskjema
Barnehagen bør ha ei verktøykasse med tiltak som er kjent for de ansatte og som er utgangspunkt for tiltak i aktivitetsplanen.	
I saker der det settes i gang undersøkelse/aktivitetsplan skal barnehagen etablere møteplasser og samarbeidsrutiner som sikrer at det er god kommunikasjon og samarbeid mellom involverte parter når tiltak vurderes og evalueres.	
Barns rett til å bli hørt skal ivaretas når tiltak vurderes og evalueres. Barnet skal få informasjon og involveres i saker som omhandler dem, tilpasset alder og modning.	

DOKUMENTASJON

Det er ikke innført en dokumentasjonsplikt slik som i skolen i forhold til aktivitetene barnehagen gjør for å oppfylle de ulike delpliktene i aktivitetsplikten. Barnehageloven og forarbeidene til denne stiller kun et dokumentasjonskrav – det skal lages en skriftlig plan når det settes inn tiltak i en sak.

Det kan likevel være i barnehagenes egeninteresse å dokumentere det de har gjort, i tillegg til eller utenom aktivitetsplanen, for å oppfylle pliktene de har knyttet til barnehagemiljøet. Krav til dokumentasjon vil være aktuelt der det er nødvendig for å kunne gi barnegruppen og enkeltbarn et tilrettelagt tilbud. Slike krav gjelder allerede etter dagens rammeplan. Det er i dag et krav om at barnehagen skal dokumentere vurderinger om barnegruppens og enkeltbarns trivsel og allsidige utvikling når det er nødvendig for å gi barnegruppen og enkeltbarn et tilrettelagt tilbud. Barnehagen skal dokumentere personalets vurderinger, planer, tiltak og evaluering av tiltak.

Dersom barnehagen velger å dokumentere, i tillegg til eller utenom aktivitetsplanen, vil det gjøre det enklere å vise til hva de har gjort, og det kan blant annet bidra til en faglig forsvarlig og hensiktsmessig praksis i barnehagen. Det vil også oppleves viktig for familiene som står i en sak, at det er dokumentert at barnehagen tar tak i saken deres og forplikter seg til å hjelpe barnet eller barna. En skriftlig plan er dessuten viktig av hensyn til effektive arbeidsprosesser i barnehagen, av mellommenneskelige årsaker og av hensyn til at foreldrene skal kunne følge opp at barnet eller barna får de tiltakene de skal.

Aktivitetsplanen er ikke et enkeltvedtak etter forvaltningsloven.

KOMMUNENS OG STATSFORVALTERENS ROLLE

Med de nye lovendringene har det blitt tydelig hva barnehagene har plikt til å gjøre dersom ett eller flere barn ikke har et trygt og godt barnehagemiljø. Tydelige lovplikter vil gi et bedre grunnlag for å kunne følge opp barnehagene gjennom tilsyn fra kommunen og Statsforvalteren.

I stedet for å innføre en rettighetsbestemmelse og en håndhevingsordning som i skolen, satses det fra statlig hold på at kompetansebyggende tiltak kan være mer hensiktsmessig. Kompetanse hos de som arbeider i barnehagen, er viktig for at de skal kunne ivareta de pliktene på en måte som gir barna i barnehagen et trygt og godt psykososialt miljø. Personalet må ha kompetanse til å arbeide med lek, vennskap og inkludering, og de må arbeide systematisk slik at alle barn blir inkludert i barnefellesskapet. De må ha rutiner for å observere og analysere samspillet mellom barna slik at de kan oppdage barn som risikerer å falle utenfor, og de må kunne støtte dem inn i fellesskapet. Tiltakene vil som regel vare over lang tid og handle om et systematisk pedagogisk arbeid med barnegruppene.